

TERAPIA PALIATIVĂ ÎN ONCOPEDIATRIE

Conf. Dr. Monica Dragomir
Editura UMF „Carol Davila”, București, 2005

În ultimii ani, în România, a luat amploare dezvoltarea îngrijirilor paliative, în mare parte sub influența unor programe internaționale.

Conceptul și fiziologia îngrijirilor paliative își au originea în mișcarea „hospice” apărută în Anglia și au scopul de a completa asistența medicală a pacienților cu afecțiuni grave, evolutive și a celor care urmează să moară.

Îngrijirea paliativă este îngrijirea activă și totală acordată pacienților a căror afecțiune nu mai răspunde la tratamentul curativ.

Monografia *Terapia paliativă în oncopediatrie* a D-nei Conf. Dr. Monica Dragomir de la Clinica de Oncologie din Institutul de Oncologie „Alexandru Trestioreanu”, Spitalul Clinic Fundeni, abordează o temă de mare importanță teoretică și practică, ce concretizează experiența și reflecțiile autoarei ca medic într-un serviciu de Oncologie pediatrică, în care se internează copii cu afecțiuni neoplazice.

De la început, autoarea subliniază că noțiunea de îngrijiri paliative implică controlul durerii și simptomelor bolii, asistența psihologică, socială și spirituală, asigurarea calității vieții pacientului și a familiei acestuia.

Structura conținutului cărții este logică, pe capitole, cu trecerea în revistă, pe baza datelor din literatură, a diverselor aspecte legate de îngrijirile paliative.

Astfel, cititorului i se prezintă didactic:

- rolul medicinei paliative în cancerul copilului;
- comunicarea, principiu de bază în medicina paliativă oncologică, între copil, membrii familiei și echipa de îngrijire;
- abordarea psihologică, specifică copilului și anurajului său, în îngrijirile paliative;
- locul îngrijirilor paliative (acasă sau la spital?);
- evaluarea și tratamentul simptomelor care apar în fazele terminale ale cancerului: alterarea stării generale, astenia; problemele nutriționale și simptomele gastrointestinale; simptomele respiratorii și tratamentul acestora; tulburările urologice și tratamentul lor; simptomele din partea sistemului nervos central; limfedemul, ascita, revărsatele pleurale, edemele renale și hepatice; manifestările cutanate și terapia acestora; anemia și hemoragiile/sângerările; durerea la copilul cu cancer (evaluarea

durerii, identificarea tipului și cauzei durerii, tratamentul durerii la copilul cu cancer);

- rolul medicului de familie în medicina paliativă (aspecte ale îngrijirilor paliative la domiciliu; aspecte emoționale și sociale ale îngrijirii bolnavilor în stadiul terminal).

Autoarea susține conceptul conform căruia asistența paliativă în pediatrie reprezintă, în prezent, o perspectivă terapeutică importantă.

Indiferent dacă pacientul este un sugar, preșcolar, școlar sau adolescent cu o boală canceroasă sau o altă afecțiune gravă evolutivă, conceptul și filozofia îngrijirilor paliative sunt aceleași și se definesc prin: îngrijiri active, complexe, continue, centrate asupra persoanei în cauză; asistență pluridisciplinară fizică, psihologică, socială și spirituală a pacientului și familiei sale.

Specificitatea îngrijirilor paliative la copil ține, pe de o parte, de aspectele farmacologice și terapeutice și, pe de altă parte, de mediul familial și social.

Se subliniază că în pediatrie, cancerul este o cauză importantă de deces, dar mai rară decât alte boli limitative de viață. Asistența paliativă este indicată copiilor cu afecțiuni grave evolutive, dar și celor pentru care există o șansă mică de vindecare (care poate deveni o realitate sau nu), în ultima categorie situându-se cancerul diagnosticat în stadii avansate și cancerele în care rata de vindecare este relativ mică.

În lucrare se insistă, de asemenea, asupra:

- stabilirii comunicării permanente – principiu de bază în medicina paliativă oncologică – între copil, membrii familiei și echipa de îngrijire;
- locului îngrijirilor paliative (acasă (?) sau la spital (?), unde este mai potrivit ca un copil să-și petreacă ultimile săptămâni sau zile de viață). Se consideră că datorită faptului că pacientul este în stadiul terminal, asistența ar fi mai benefică la domiciliu, nu la spital; în prezent se preconizează intervenția unei echipe pluridisciplinare (medic, asistentă medicală, psiholog, sociolog, preot).

Programul medical româno-olandez Matra, intitulat PACARO (*P*aliative *C*Are *R*omania) prevede o serie de măsuri (înlăturarea sau reducerea durerii, terapia manifestărilor respiratorii sau digestive, asigurarea igienei corporale, găsirea unei poziții antalgice, consi-

lierea pacientului și familiei, precum și evaluarea rezultatelor îngrijirilor paliative).

În prezent medicina paliativă beneficiază de o serie de măsuri legislative, ce privesc dezvoltarea sa în România, printre care semnalăm înființarea unei Comisii Permanente de Îngrijiri Paliative din Ministerul Sănătății (Ordinul MS nr. 112/februarie 2004) și adoptarea noii legi a opioidelor, care se află în Parlamentul României pentru promulgare).

Lucrarea abordează exhaustiv:

- tratamentul oncologic specific paliativ cu aspectele sale: tratamentul citostatic paliativ, radioterapia în tratamentul paliativ oncologic, tratamentul chirurgical paliativ;
- evaluarea și terapia simptomelor care apar în fazele terminale ale cancerului;
- durerea la copilul cu boală canceroasă: utilizarea scalelor de evaluare a durerii; evaluarea comportamentală și fiziologică a durerii; implicarea părinților în evaluarea și tratamentul durerii; identificarea tipului și cauzei durerii;
- tratamentul durerii la copilul cu boală canceroasă prin: metode nefarmacologice de atenuare a durerii; tratamentul medicamentos (principii, medicamente – antalgice de nivelul I, II și III), efectele secundare ale medicației antalgice; durerea cauzată de procedurile medicale; sedarea la sfârșitul vieții. Lucrarea prezintă în final:

- rolul medicului de familie în medicina paliativă cu aspectele îngrijirilor paliative la domiciliu și aspectele emoționale și sociale ale îngrijirii bolnavilor terminali;
- dispozitivele medicale utilizate în îngrijirile paliative (dispozitive implantabile de lungă durată – catetere tunelizate exteriorizate, catetere cu cameră implantabilă; dispozitive medicale pentru administrarea medicamentelor pe cale venoasă centrală – ace, perfuzoare, pompe programabile pentru analgezia controlată, perfuzoare în sistem portabil.);
- controlul și prevenirea complicațiilor infecțioase;
- tratamentul infecției de cateter;
- trombozele venoase și tehnica de dezobstruare a cateterelor cu urokinază.

Elaborată modern, lucrarea D-nei Conf. Dr. Monica Dragomir, se caracterizează prin: actualitate, înalt nivel științific, prezentare didactică, valoare practică.

Din lucrare se desprinde ideea că dezvoltarea îngrijirilor paliative este importantă ca un adjuvant prețios în terapia bolnavilor în stadiul terminal, a căror „demnitate umană“ trebuie respectată.

Recomand această valoroasă lucrare medicilor oncopediatri, pediatriilor, specialiștilor în terapie intensivă și a celor care participă în echipa de îngrijire a copiilor cu boli severe, în stadiul terminal.

Prof. Dr. Valeriu Popescu